

Sygn. akt III AUa 786/18

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2019 r.

**Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:**

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak – Cicha ( spr. )

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

del. SSO Karol Kotyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 lutego 2019 r. w Ł.

**sprawy K. S.**

**przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

**o rentę z tytułu niezdolności do pracy i odsetki**

**na skutek apelacji K. S.**

**od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku**

**z dnia 25 kwietnia 2018 r. sygn. akt VI U 745/17**

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II (drugim) oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje K. S. prawo do odsetek od niewypłaconego w terminie świadczenia rentowego od dnia 18 sierpnia 2016 roku;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. na rzecz K. S. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt III AUa 786/18

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 czerwca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. przyznał K. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 lutego 2017 r. do dnia 30 czerwca 2017 r. K. S. wniósł odwołanie od powyższej decyzji wskazując, że jest sprzeczna z załączonymi do wniosku o rentę dokumentami, kartą informacyjną z pobytu w szpitalu oraz opiniami biegłych lekarzy sporządzonymi w sprawie VI U 822/16.

Decyzją z dnia 24 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił K. S. prawa do wypłaty odsetek. K. S. w odwołaniu od tej decyzji podniósł, że gdyby ZUS starannie potraktował sprawę, to otrzymałby rentę znacznie wcześniej, tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym został złożony wniosek o rentę.

Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2018 r. Sąd połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2018 r. ubezpieczony cofnął odwołanie od decyzji z dnia 14 czerwca 2017 r., a pełnomocnik organu rentowego wyraził zgodę na cofnięcie odwołania.

Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2018 r. oddalił odwołanie od decyzji z dnia 24 listopada 2017 r. i umorzył postępowanie w zakresie odwołania od decyzji z dnia 14 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. S., urodzony (...), z zawodu kierowca mechanik, posiadający wykształcenie podstawowe, pracował jako pracownik produkcji w zakładach mięsnych. W okresie od 1 czerwca 2014 r. do 31 lipca 2016 r. był uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z uwagi na astmę oskrzelową umiarkowaną i zmiany dyskopatyczne kręgosłupa szyjnego z bólowym ograniczeniem ruchomości. W dniu 27 maja 2016 r. ubezpieczony złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik ZUS, rozpoznając astmę oskrzelową, chorobę zwyrodnieniowo-dyskopatyczną odcinka C i L-S kręgosłupa z przewlekłym zespołem bólowym, uszkodzenie MM kolana lewego, nadciśnienie tętnicze, przepuklinę wślizgową rozworu przełykowego przepony, orzeczeniem z dnia 1 lipca 2016 r. uznał ubezpieczonego za nadal częściowo niezdolnego do pracy do dnia 31 lipca 2017 r. Z uwagi na zgłoszenie zarzutu wadliwości tego orzeczenia sprawę skierowano do komisji lekarskiej ZUS, która rozpoznając u badanego astmę oskrzelową kontrolowaną farmakologicznie, zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa szyjnego i lędźwiowo-krzyżowego bez neurologicznych objawów ubytkowych, zapalenie błony śluzowej żołądka, przepuklinę wślizgową rozworu przełykowego przepony, zwłókniałe guzki krwawnicze odbytu, zmiany zwyrodnieniowe stawów kolanowych bez upośledzenia sprawności lokomocyjnej, orzeczeniem z dnia 18 lipca 2016 r. nie uznała wnioskodawcy za niezdolnego do pracy. W związku z treścią tego orzeczenia ZUS decyzją z dnia 28 lipca 2016 r. odmówił K. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ubezpieczony odwołał się od tej decyzji, sprawa zawisła pod sygnaturą akt VI U 822/16. Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2017 r., VI U 822/16, Sąd Okręgowy w Płocku uchylił zaskarżoną decyzję i przekazał sprawę do rozpoznania organowi rentowemu na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 4 k.p.c. oraz umorzył postępowanie w sprawie, a wniosek ubezpieczonego o przyznanie odsetek z tytułu opóźnienia w wypłacie renty przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P. celem rozpoznania.

W sprawie sygn. akt VI U 822/16 Sąd Okręgowy w Płocku dopuścił dowód z opinii biegłego neurochirurga i ortopedy. Biegły neurochirurg rozpoznając u ubezpieczonego chorobę zwyrodnieniowo-dyskopatyczną kręgosłupa szyjnego i lędźwiowego z przewlekłym zespołem bólowym, korzeniowym, stan po leczeniu operacyjnym dyskopatii szyjnej C5-C6 z obustronną rwą barkową, uznał, że z punktu widzenia neurochirurgicznego w dniu badania przez lekarza orzecznika ZUS 1 lipca 2016 r. nie było podstaw do orzeczenia długotrwałej niezdolności do pracy zarobkowej ubezpieczonego, w czym zgodził się z opinią komisji lekarskiej ZUS z dnia 18 lipca 2016r. W ocenie biegłego neurochirurga, od dnia 3 listopada 2016 r., kiedy to nasiliły się dolegliwości bólowe kręgosłupa szyjnego i ubezpieczony został przyjęty do leczenia operacyjnego, należało orzec całkowitą niezdolność do pracy zarobkowej do 30 czerwca 2017 r. Podał, że utrzymujące się dolegliwości bólowe kręgosłupa szyjnego i lędźwiowego z deficytem korzeniowym, rwą barkową, powodują, że odwołujący w tym czasie wymaga leczenia pooperacyjnego zachowawczego, farmakologicznego i rehabilitacyjnego, aby mógł się odnaleźć w pracy fizycznej po upływie tego okresu. W sprawie sygn. akt VI U 822/16 sporządzona została także opinia przez biegłego ortopedę, który rozpoznając u ubezpieczonego stan po leczeniu operacyjnym dyskopatii szyjnej, dyskopatię odcinka lędźwiowego kręgosłupa z przewlekłym zespołem bólowym i upośledzeniem funkcji ruchowych, uszkodzenie łąkotki przyśrodkowej stawu kolanowego lewego stwierdził, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy od dnia 31 lipca 2016 r. do dnia 10 marca 2018 r. podniósł, że przeciwwskazana jest praca fizyczna, obciążająca odcinek lędźwiowy kręgosłupa. W opinii uzupełniającej wskazał, iż główne dolegliwości i schorzenia wnioskodawcy mają charakter neurochirurgiczny, w związku z czym dominującą opinią jest opinia lekarza biegłego z zakresu neurochirurgii. Organ rentowy otrzymał odpis prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w dniu 25 września 2017 r.

W związku ze złożeniem przez K. S. w dniu 13 lutego 2017 r. wniosku o ponowne ustalenie prawa do renty został on poddany badaniu przez lekarza orzecznika ZUS oraz komisje lekarską ZUS. Lekarz orzecznik ZUS, rozpoznając astmę oskrzelową bez zaostrzenia, bezdech nocny leczony aparatem, nadciśnienie tętnicze uregulowane, stan po operacji dyskopatii C5/C6 w listopadzie 2016 r., stan po artroskopowej meniscektomii kolana lewego w marcu 2017 r., orzeczeniem z dnia 12 maja 2017 r. nie stwierdził niezdolności do pracy. Z uwagi na złożenie sprzeciwu sprawę

skierowano do komisji lekarskiej, która stawiając analogiczne rozpoznanie, orzeczeniem z dnia 5 czerwca 2017 r. uznała go za częściowo niezdolnego do pracy do dnia 30 czerwca 2017 r., za datę powstania częściowej niezdolności do pracy przyjmując 3 listopada 2016 r. W konsekwencji organ rentowy decyzją z dnia 14 czerwca 2017 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 lutego 2017 r. do 30 czerwca 2017 r.

Sąd ustalił, że w związku z postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2017 r., VI U 822/16, wnioskodawca w dniu 7 listopada 2017 r. stanął przed lekarzem orzecznikiem ZUS, który uznał go za częściowo niezdolnego do pracy do dnia 10 marca 2018 r. Decyzją z dnia 24 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2016 r. do dnia 31 marca 2018 r. Wyrównanie renty zostało przekazane na rachunek ubezpieczonego w dniu 30 listopada 2017 r.

Powyższy stan faktyczny był pomiędzy stronami bezsporny. Sąd ustalił go na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach załączonej sprawy i aktach rentowych.

Sąd umorzył postępowanie z odwołania od decyzji z dnia 14 czerwca 2017 r. z uwagi skuteczne cofnięcie odwołania.

Przedmiot sporu pomiędzy stronami sprowadzał się do tego, czy, a jeśli tak to od kiedy, należą się odwołującemu odsetki od wyrównania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, przyznanego mu decyzją z dnia 24 listopada 2017 r., wydaną na skutek postanowienia Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 23 sierpnia 2017 r. sygn. akt VI U 822/16. Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym jeżeli ZUS - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności. Z kolei w myśl art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a).

Z przedstawionego stanu prawnego wynika, że jeśli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” rozumieć trzeba wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAP 2002 nr 20, poz. 501), a zatem w tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia. Błędy organu rentowego można podzielić na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału

dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek.

W przypadku błędu w ustaleniach faktycznych, jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu odsetek za opóźnienie, możliwa jest sytuacja, że przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia, z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 293).

Problematyka postępowania dowodowego i wyjaśniającego związana jest w dużym stopniu z kompetencjami organu rentowego do posługiwania się środkami dowodowymi dopuszczonymi w postępowaniu przed ZUS. Reguły postępowania dowodowego ustanowione zostały w odmienny sposób, niż w Kodeksie postępowania administracyjnego, z którego wynika, że dowodem jest wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem (art. 75 § 1 k.p.a.). W postępowaniu emerytalno-rentowym obowiązuje zasada odwrotna, dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza. Wyjaśnienie okoliczności koniecznych do wydania decyzji następuje zatem również przez sąd. W kontekście prawa do odsetek istotne jest więc stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania, zmierzające do ustalenia prawa i wyjaśnienia związanych z tym okoliczności. Sąd wskazał, że normę wyrażoną w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach należy odczytać w następujący sposób: za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie świadczenia rentowego lub emerytalnego uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego prawo do tego świadczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy.

Biorąc pod uwagę sporną w sprawie okoliczność faktyczną, jaką było istnienie u wnioskodawcy niezdolności do pracy, istotne w kontekście prawa do odsetek jest więc stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania, zmierzające do wyjaśnienia tej okoliczności warunkującej prawo do świadczenia. W postępowaniu przed organem rentowym ustalenie istnienia u ubezpieczonego niezdolności do pracy może być dokonane wyłącznie na podstawie orzeczenia lekarzy orzeczników. W myśl art. 14 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, oceny niezdolności do pracy dokonuje bowiem w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS, od którego służy sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS (ust. 2a).

Nie budzi wątpliwości, że ocena zdolności do pracy K. S. została powierzona zarówno lekarzowi orzecznikowi jak i komisji lekarskiej. Orzeczenie komisji lekarskiej z dnia 18 lipca 2016 r. ustalające, że ubezpieczony jest zdolny do pracy, stanowiło podstawę odmowy prawa do świadczenia w postępowaniu przed organem rentowym, co nastąpiło decyzją z dnia 28 lipca 2016 r. Na skutek odwołania ubezpieczonego od tej decyzji toczyło się postępowanie przed Sądem Okręgowym w Płocku pod sygn. akt VI U 822/16. W sprawie tej Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego neurochirurga, który stwierdził, że z punktu widzenia neurochirurgicznego w dniu badania przez lekarza orzecznika ZUS 1 lipca 2016 r. nie było podstaw do orzekania długotrwałej niezdolności do pracy zarobkowej ubezpieczonego, w czym zgodził się z opinią komisji lekarskiej ZUS z dnia 18 lipca 2016 r. W ocenie biegłego neurochirurga, dopiero od dnia 3 listopada

2016 r., kiedy to nasiliły się dolegliwości bólowe kręgosłupa szyjnego i ubezpieczony został przyjęty do leczenia operacyjnego, należało orzec całkowitą niezdolność do pracy zarobkowej do 30 czerwca 2017 r. Tym samym w sprawie pojawiła się nowa okoliczność w postaci nasilenia się dolegliwości bólowych kręgosłupa szyjnego, a następnie leczenia operacyjnego dyskopatii szyjnej C5-C6 w listopadzie 2016 r. oraz pojawiła się nowa dokumentacja medyczna z tego leczenia. Okoliczności te zaszły już po wydaniu decyzji z dnia 28 lipca 2016 r., a więc nie mogły być znane organowi rentowemu w dacie wydania tej decyzji. Niewątpliwie miały one wpływ na przyznanie odwołującemu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy za okres od 1 sierpnia 2016 r. do 31 marca 2018 r. w decyzji ZUS z dnia 24 listopada 2017 r. W sprawie sygn. akt VI U 822/16 sporządzona została także opinia przez biegłego ortopeda, który stwierdził, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny od pracy od 31 lipca 2016 r. do 10 marca 2018 r. Decydujące znaczenie miała jednak opinia biegłego neurochirurga, który nie stwierdził wadliwości orzeczenia komisji lekarskiej ZUS z dnia 18 lipca 2016 r.

Organ rentowy otrzymał odpis prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w dniu 25 września 2017 r., w dniu 7 listopada 2017 r. lekarz orzecznik ZUS wydał orzeczenie, w którym ustalił, że ubezpieczony był częściowo niezdolny do pracy do 10 marca 2018 r. oraz że częściowa niezdolność do pracy istniała w dniu 1 sierpnia 2016 r. Na podstawie tego orzeczenia decyzją z dnia 24 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. ustalił prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2016 r. do 31 marca 2018 r. Wyrównanie renty zostało przekazane na rachunek ubezpieczonego w dniu 30 listopada 2017 r. Zarówno do wydania decyzji, jak i wypłaty wyrównania renty, doszło w terminie do 30 dni od dnia wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS. Organ rentowy w ramach swoich kompetencji poczynił więc wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił okoliczności konieczne do wydania decyzji. Przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu w postępowaniu odwoławczym było uzasadnione ustaleniami faktycznymi, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, gdyż zostały dokonane na podstawie dowodów niedostępnych temu organowi, tj. dokumentacji medycznej z leczenia operacyjnego przeprowadzonego w listopadzie 2016 r. i opinii biegłego neurochirurga wydanej na zlecenie Sądu Okręgowego. Nową okolicznością nieznaną organowi rentowemu było leczenie operacyjne kręgosłupa, któremu odwołujący poddany został w dniu 4 listopada 2016 r. W takiej sytuacji nie ma podstaw do uznania, iż opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Odpowiednie dowody istnienia niezdolności do pracy zostały zgromadzone bowiem w postępowaniu sądowym w sprawie sygn. akt VI U 822/16.

Z tych wszystkich względów Sąd, na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c. oddalił odwołanie od decyzji odsetkowej jako nieuzasadnione.

Apelację od tego wyroku wywiódł K. S. wnosząc od zmianę rozstrzygnięcia zawartego w punkcie drugim przez przyznanie mu odsetek od świadczenia rentowego. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że dopiero opinia biegłego neurochirurga w sprawie o rentę pozwoliła na przyznanie prawa do renty, a tym samym błędną interpretację art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, polegającą na przyjęciu, że odsetki się nie należą, choć spełnił warunki do ich otrzymania.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, że w sprawie sygn. akt VI U 822/16 została także wydana opinia przez biegłego ortopeda, która była kluczowa jeśli chodzi o okres niezdolności do pracy od 31 lipca 2016 r. Tak więc nie nowe okoliczności zadecydowały o przyznaniu prawa do renty. Organ rentowy nie miał podstaw do stwierdzeniu braku prawa do świadczenia na dalszy okres, gdyż stan zdrowia od strony ortopedycznej nie poprawił się, wystarczyło tylko rzetelne badanie. Ponieważ tego zabrakło organ rentowy powinien uiścić należne odsetki.

**Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:**

**Apelacja ubezpieczonego okazała się skuteczna prowadząc do rozstrzygnięcia reformatoryjnego.**

**Organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji - art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych**

(t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.). Natomiast zgodnie z brzmieniem art. 118 ust. 1a tej ustawy, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, przy czym organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Zapis powyższy, dotyczący nieponoszenia odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności, znalazł się w treści art. 118 ust. 1a w wyniku nowelizacji przepisu, dokonanej ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 338) z dniem 1 kwietnia 2009 r. Nowelizacja ta stanowiła konsekwencję wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. (P 11/07, OTK 2007 Nr 8, poz. 97), w którym Trybunał orzekł, że jest zgodny z art. 32 ust. 1 i nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP przepis art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej rozumiany w tylko ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia do organu -jedynie w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy.

Wprowadzie przepis art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS określa termin do wydania decyzji i jego zastosowanie ma fundamentalne znaczenie dla problematyki odsetek, w przypadku stwierdzenia przez organ odwoławczy odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, to jednak norma ta nie jest samodzielnie materialnoprawną podstawą rozstrzygnięcia o odsetkach należnych od ZUS. Również w przypadku emerytur i rent podstawę prawną roszczeń ubezpieczonego w zakresie odsetek za opóźnienie w wypłacie tych świadczeń przez organ rentowy stanowi art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 300). Ten bowiem przepis zawiera kompleksową regulację warunków nabycia przez ubezpieczonych prawa do odsetek od świadczeń z ubezpieczeń społecznych, przyznanych z naruszeniem przez organ rentowy obowiązujących terminów (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 255). W myśl art. 85 ust. 1 ustawy systemowej, jeżeli Zakład, w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych, nie ustalił prawa lub nie wypłacił świadczenia, to jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia, lecz nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Zatem tylko odnośnie terminów do ustalania świadczeń art. 85 ust. 1 ustawy systemowej odsyła do przepisów określających zasady ich przyznawania, co w przypadku emerytur i rent oznacza odniesienie do art. 118 ustawy emerytalnej. Jak wynika z przytoczonego brzmienia art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, odpowiedzialność odsetkowa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie ma bezwzględnego charakteru, wyłącza ją sytuacja, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyrażano zapatrywania, iż zawarty w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej zwrot „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Natomiast ustawowe określenie „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” oznacza, że organ rentowy jest zobowiązany do uiszczenia odsetek od należności głównej wtedy, gdy można mu przypisać winę w uchybieniu terminowi, a także, gdy opóźnienie jest konsekwencją zdarzeń niezawinionych, choć szczególnych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNP 2002 nr 20, poz. 501, wyrok z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 147, wyrok z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 293). Dodać przy tym należy, że w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych odsetki

od opóźnionego świadczenia uregulowane zostały na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się, poza kwestią wysokości odsetek, do przepisów prawa cywilnego. Niedopuszczalna jest analogia z art. 481 k.c. i 476 k.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1991r., II UZP 11/91, OSP 1992 nr 7, poz. 147). Dokonując klasyfikacji okoliczności leżących po stronie ZUS, w aspekcie art. 85 ustawy systemowej, dzieli się je tradycyjnie na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. W odniesieniu do wad postępowania dowodowego (orzeczniczego) w sprawach wymagających ustalenia niezdolności do pracy w orzecznictwie przyjmuje się, że odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest wyłączona wtedy gdy: 1/ w postępowaniu sądowym przedstawiono nowe dowody lub okoliczności, które miały znaczenie dla zmiany ustaleń w zakresie zdolności do pracy, a za wcześniejsze nieprzedstawienie tychże odpowiada ubezpieczony, 2/ w toku procesu przeprowadzono obszerne postępowanie dowodowe, zwłaszcza w sytuacji rozbieżnych wniosków opinii biegłych, w tym kiedy na skutek takiego postępowania dochodzi do ustalenia niezdolności do pracy po przeprowadzeniu dowodów z opinii kilku biegłych tych samych lub pokrewnych specjalności.

Sąd Okręgowy zasady powyższe przywołał, ale wadliwie zastosował w okolicznościach sprawy niniejszej.

Rację ma apelujący, że ustalając stan faktyczny Sąd pierwszej instancji decydujące znaczenie nadał opinii biegłego specjalisty neurochirurga, nie doceniając wagi opinii ortopedycznej. Przypomnieć trzeba, iż Sąd Okręgowy stwierdził, że orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z dnia 28 lipca 2016 r., które poprzedzało wydanie decyzji o odmowie K. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres (po 31 lipca 2016 r.), było prawidłowe, ponieważ w sprawie zainicjowanej odwołaniem od tej decyzji pojawiła się nowa okoliczność, nieznaną znana komisji lekarskiej, a mianowicie operacja kręgosłupa wnioskodawcy, która miała miejsce w dniu 4 listopada 2016 r. Z tej zresztą przyczyny doszło do uchylecia decyzji i przekazania sprawy organowi rentowemu w trybie art. 477<sup>14</sup> § 4 k.p.c. Nie ma więc błędu organu rentowego, skoro przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania nastąpiło na podstawie nowych okoliczności. Nadto biegły neurochirurg stwierdził, że w dniu badania przez lekarza orzecznika ZUS nie było podstaw do orzekania długotrwałej niezdolności do pracy zarobkowej ubezpieczonego, w czym zgodził się z opinią komisji lekarskiej ZUS z dnia 18 lipca 2016 r., a biegły ortopeda w opinii uzupełniającej wskazał, iż główne dolegliwości i schorzenia wnioskodawcy mają charakter neurochirurgiczny, w związku z czym dominującą opinią jest opinia lekarza biegłego z zakresu neurochirurgii.

Tak ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy dopuścił się istotnych przeoczeń. Otóż w istocie w sprawie sygn. akt VI U 822/16 Sądu Okręgowego w Płocku biegły specjalista neurochirurg w opinii z dnia 2 stycznia 2017 r. oświadczył, że popiera opinię komisji lekarskiej ZUS z dnia 18 lipca 2016 r., lecz w uzasadnieniu wyraźnie stwierdził, że nie było podstaw do orzeczenia długotrwałej niezdolności do pracy, ale tylko z neurochirurgicznego punktu widzenia. Dopiero 3 listopada 2016 r., kiedy to nasiliły się dolegliwości bólowe kręgosłupa szyjnego i badany został przyjęty do leczenia operacyjnego, należy orzec całkowitą niezdolność do pracy. Opinia ta w żadnym razie nie przesądziła o braku w dacie badania przez komisję lekarską ZUS częściowej niezdolności do pracy z przyczyn ortopedycznych. Opinia ta słusznie stała się podstawą uchylecia decyzji i umorzenia postępowania, gdyż wskutek nowych okoliczności możliwe było orzeczenie całkowitej niezdolności do pracy od listopada 2016 r.

*Jednakże nie budzi żadnych wątpliwości, iż K. S. po dniu 31 lipca 2016 r. był nadal osobą częściowo niezdolną do pracy z przyczyn ortopedycznych, czego Sąd pierwszej instancji nie docenił, orzekając o braku odpowiedzialności odsetkowej organu rentowego. Tymczasem biegły ortopeda w swej opinii głównej z dnia 10 marca 2017 r. stanowczo ustalił, że ubezpieczony po wyczerpaniu prawa do renty był nadal częściowo niezdolny do pracy, tj. od dnia 1 sierpnia 2016 r. Biegły ten wyraźnie stwierdził w uzasadnieniu opinii, że niezdolność do pracy istniała nadal po dniu 31 lipca 2016 r. Biegły ortopeda w opinii uzupełniającej jasno też wyłożył, odnosząc się do opinii biegłego neurochirurga, że nie neguje całkowitej niezdolności do pracy od 3 listopada 2016 r. do 30 czerwca 2017 r. z przyczyn neurochirurgicznych i w tym zakresie opinia biegłego neurochirurga jest dominującą, jednakże z powodów ortopedycznych wnioskodawca w tym czasie był częściowo niezdolny do pracy (k. 144). Sąd Okręgowy ustalając stan faktyczny pominął ten fragment opinii biegłego ortopedy i tak dokonane wybiórcze ustalenia stały się podstawą błędnego rozstrzygnięcia. Sąd opisując opinię uzupełniającą biegłego z zakresu ortopedii nadał jej zupełnie inne znaczenie. Wszak jako dominującą biegły ortopeda określił opinię biegłego neurochirurga tylko co do całkowitej niezdolności do pracy od dnia 3 listopada 2016 r., a nie na datę 31 lipca 2016 r., kiedy to wnioskodawca nadal był częściowo niezdolny do pracy z przyczyn ortopedycznych, co biegły specjalista ortopeda podtrzymał ze swej opinii głównej. Prawdliwość tej opinii znalazła oparcie w wynikach ponownego postępowania orzeczniczego przed organem rentowym, gdyż ZUS po ponownym rozpoznaniu sprawy wydał nową decyzję, przyznając K. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2016 r. do dnia 31 marca 2018 r.*

*W tej sytuacji dowodem przesądzającym o odpowiedzialności odsetkowej organu rentowego jest opinia biegłego ortopedy wydana w sprawie sygn. akt VI U 822/16 Sądu Okręgowego w Płocku.*

*Podkreślić przy tym trzeba, co zupełnie pominął Sąd pierwszej instancji w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. w piśmie z dnia 21 kwietnia 2017 r. poinformował, iż nie wnosi uwag do opinii biegłego sądowego specjalisty ortopedy z dnia 10 marca 2017 r. (k. 118). Organ rentowy nie podjął zatem próby, i słusznie, zwalczania opinii ortopedycznej w sprawie VI U 822/16, gdyż wnioskodawca od dnia 1 sierpnia 2016 r. był nadal częściowo niezdolny do pracy z powodu stanu narządu ruchu. W aspekcie powyższego nie jest trafna konstatacja Sądu pierwszej instancji, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji z wniosku o rentę z dnia 27 maja 2016 r. Wbrew zapatrywaniom Sądu a quo, Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustalił bowiem w postępowaniu orzeczniczym, że wnioskodawca jest nadal częściowo niezdolny do pracy, choć dysponował ku temu miarodajną dokumentacją medyczną. Na podstawie tych samych dowodów z dokumentów biegły specjalista ortopeda stwierdził częściową niezdolność do pracy. Ustalenie istnienia częściowej niezdolności do pracy nie wymagało rozbudowanego postępowania dowodowego, fakt ten wynikał stanowczo z jednej tylko opinii biegłego, która nie była kwestionowana przez organ rentowy.*

*Sumując, Sąd pierwszej instancji wadliwie przyjął, iż w postępowaniu orzeczniczym o rentę z tytułu niezdolności do pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed wydaniem decyzji wyjaśnił wszechstronnie kwestię niezdolności do pracy K. S.. Stwierdzając powyższe Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim, z mocy art. 386 § 1 k.p.c., i przyznał K. S. prawo do odsetek od dnia 18 sierpnia 2016 r., gdyż organ rentowy winien ustalić prawo do świadczenia do dnia 17 sierpnia 2016 r. (30 dni od orzeczenia komisji lekarskiej), a od dnia następnego popadł w opóźnienie. będące następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność.*



***O kosztach procesu Sąd drugiej instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 109 § 1 zd. 2 k.p.c., zasądzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz K. S. kwotę 30 zł tytułem zwrotu opłaty apelacyjnej.***